

Til regjeringen
v/ justis- og beredskapsministeren

P.b 9029 Grønland
0133 Oslo

Tlf 21 01 36 00

post@parat.com
parat.com

NO 971 480 270

Ytringsfriheten må også beskytte retten til å delta

Den siste tidens debatt om hets, trusler og sjikane på nett viser hvor høy prisen kan bli for unge som engasjerer seg politisk og deltar i samfunnsdebatten. Mange møter ikke bare hard motstand, men et omfang av personangrep, trusler og sjikane som gjør det vanskelig å bli stående i offentligheten.

Parat mener derfor at regjeringen må vurdere om dagens regelverk gir et tilstrekkelig vern når summen av ytringene i praksis presser mennesker ut av den offentlige samtalen.

Flere slike forhold har vært anmeldt uten å bli vurdert som straffbare. Det reiser spørsmål om hvorvidt dagens regelverk godt nok fanger opp den samlede belastningen ved systematisk og omfattende hets og sjikane.

Terskelen for å begrense ytringsfriheten skal være høy. Et demokrati må ha rom for sterke meninger, hard kritikk og ytringer som både provoserer og oppleves som urimelige. Men det betyr ikke at vi skal akseptere systematisk hets som i praksis presser mennesker ut av debatten og den offentlige samtalen.

Samtidig handler ytringsfriheten om mer enn retten til å ytre seg. Den forutsetter at vi faktisk kan delta. En enkelt melding kan være lovlig, men når samme person møtes med hundrevis eller tusenvis av meldinger, personangrep og sjikanerende ytringer, kan resultatet bli at vedkommende trekker seg fra debatten, avstår fra verv eller velger å tie. Da er ikke problemet bare innholdet i hver enkelt ytring, men den samlede belastningen – og virkningen på hvem som orker å delta i et offentlig ordskifte.

Problemet er allerede utredet

Ytringsfrihetskommisjonen beskrev i NOU 2022:9 det den kalte «mengdeproblemet». Kommisjonen pekte på at summen av mange ytringer kan få alvorlige konsekvenser, selv om hver enkelt ytring isolert sett ikke rammes av straffeloven. Kommisjonen foreslo også å tydeliggjøre straffeloven § 185 om hatefulle ytringer.

Fire år senere gjenstår det fortsatt å følge opp sentrale deler av forslagene.

Parat er positiv til at Justis- og beredskapsdepartementet nå har signalisert at det vil se på forslagene fra Ytringsfrihetskommisjonen på nytt. Det mener vi er på høy tid.

Dette gjelder også arbeidslivet

Problemstillingen stopper ikke ved politikken. Tillitsvalgte uttaler seg på vegne av kolleger, ansatte varsler om kritikkverdige forhold og arbeidstakere deltar i debatten om egen arbeidsplass og eget fag.

De skal kunne gjøre dette uten å måtte akseptere systematisk hets og sjikane som en del av belastningen. Et levende demokrati trenger mennesker som tør å delta. Det samme gjør arbeidslivet.

Nå må regjeringen følge opp

Parat ber regjeringen hente frem arbeidet fra Ytringsfrihetskommisjonen og gjennomgå dagens regelverk.

Vi skal ikke gjøre usaklighet, ubehagelige ytringer eller sterk kritikk straffbart. Utfordringen er å sikre at regelverket også kan møte tilfeller der den samlede belastningen blir så stor at mennesker trekker seg fra debatten eller lar være å delta.

Parat ber derfor regjeringen om å:

- følge opp Ytringsfrihetskommisjonens forslag og vurdere behovet for å tydeliggjøre straffeloven § 185
- gjennomgå om dagens regelverk godt nok fanger opp systematisk og omfattende hets og sjikane, også når belastningen består av mange enkeltstående ytringer fra flere avsendere
- vurdere om bestemmelsene om hatefulle ytringer, hensynsløs atferd og trusler samlet sett er gode nok til å håndtere «mengdeproblemet», eller om det er behov for lovendringer eller andre presiseringer

Ytringsfriheten skal beskytte retten til å si det andre ikke liker å høre. Men den har liten verdi dersom belastningen ved å delta blir så stor at mennesker trekker seg fra det offentlige ordskiftet. Derfor må vernet av den frie meningsutvekslingen også handle om hvem som faktisk har mulighet til å delta uten å bli presset til taushet.

Ytringsfrihetskommisjonen beskrev problemet allerede i 2022. Nå må regjeringen følge opp.

Med hilsen
Parat

Unn Kristin Olsen
Leder

Arve Sigmundstad
Fagsjef, samfunns-
og myndighetskontakt